

etie. Gegroeid
is in 1892 te
g nu 102 ver-
bewijs, dat er
dat een steeds
afdeeling als

en zegening
middag- en
worden in de
ers der afde-

feestdag, die
spat de jubi-
ag „dien in

REDACTIE.

JWIT

vorthy en wij.

—Van Oordt:

nder restrictie
allen, die boe-
ten en voorts
die allen is

„Wat nu meer
het Christen-
idus Dr Velt-
niet lang ge-
e periodieken
in „onze“ zijde
niet!”

t Christendom
Christenen en
et Dak), glim-
sen, Boeddhis-
zeer overtuigd
ke is. Hij stelt
o of meer een
unt het in den
neer”.

n Engelschen
ren, wat zijn
lijkt mij uit-
sche Galswor-
sens aantoon

eder aan dese
n uit het feit,
pie over Gals-
de standpunt
sidende Chris-
an de er voor
bezwaar tegen
amp hier ont-
titen ons blad

zijde eens te
enepenheden of

arm begint af-
r ondankbare,
dje de chr.
de poging bij
iding van wat
ngen. De Hil-

onze Gerefor-
huissniets

auteur er
heeft men in

ijst wel de ge-
d. Herv. Kerk-
n, wie waren
ng van gezan-
zuivere Geref.

heeft het eerst
acht van Kain.
en het zingen
van bepaalde
deze schrijver

ref. Kerk, zoo-
ken, de voort-
ijn, ooit gezan-
ren mede hier-
eefs gedragen?
te dingen den
gekeerde doen
wij ook hunne
vaderen staan.

instelling; lees-
tensche Kh.”:
de vaders der
lk gebruik van
de verplicht-
del gezan-
adat in dezen
ot uiting komt
ereine genade.

53:1) en uit

drukkingen in voorkomen, waarin een onschrijftur-
lijke deugdeleer gehuldigd wordt.

Dat „de Afgescheidenen“ principieel niet tegen het
kerkelijk gebruik van gezangen waren, bleek duidelijk
op de Synode van 1866, waar een verzoek van Tiel
ter tafel was, om een commissie te benoemen tot het
verzamen van een bundeltje gezangen. De Synode
achtte dit echter, na ernstige overweging niet raad-
zaam.

Sterke voorstanders van gezangen waren Ds Gispén
en Prof. Brummelkamp, terwijl ook Prof. Lindeboom
al sinds 1875 om de invoering van Nieuw-Testamen-
tische liederen geroepen heeft.

Overigens, als we in 1934 de vaderen van 1834 in alles
copieëren moeten, dan ziet het er droevig uit. Eén ding
troost ons: dan verdwijnt dadelijk de Chr. Geref. Kerk.
Wil ze zich veranderen, naar de Acte van Afscheiding,
dan zullen we met genoegen nog een poosje met de
nieuwe liederen wachten, als het soms daarop vast zit...
Later doen de Chr. Gereformeerden toch ook mee, on-
danks Ds Hilbers. Zulke logica verteert zichzelf.

En hetzelfde geldt van deze z.g. geschiedbeschrijving
van Docent Van der Schuit:

1833 de gezangen op de Synode-tafel.

1934 de herdenking van den strijd tegen de ge-
zangen!

Tempora mutantur, et nos mutamur in illis.

De tijden veranderen en wij veranderen met hen.

Natuurlijk is het weer een onwetenschappelijke ge-
dachtenfout. De Cocks strijd tegen bepaalde gezan-
gen, en tegen den zang-dwang om te tooveren tot
een kenmerkenden beginselstrijd der Afscheiding tegen
„de gezangen“, dat zou een wetenschappelijk geweten
niet over zich kunnen krijgen. Waarom blijven deze
„leiders“ niet trouw aan de voormalige Chr. Geref. Kerk?
Men leze slechts volgende historische herinnering uit
„De Wachter“ (een citaat uit Brummelkamp):

Omdat we nu gelukkig zoover zijn, dat
onze Synode in hare jongste vergade-
ring te Utrecht de wenschelijkheid van
het zingen van gezangen in onze kringen
in beginsel duidelijk heeft uitgespro-
ken.

(Zie de Handelingen der Synode, uitgegeven
te Kampen, 1877, artikel 149, blz. 63).

Men lette ook op volgende uitlating van den Docent:

Wat heeft men ten slotte met zoo'n bundeltje ge-
wonnen? Niet veel. Hier is voor de Geref. Kerken
meer te verliezen dan te winnen.

Het eerste zinnetje is wel leuk: het bundeltje is op
zichzelf winst. Geen zonde dus, want die is altijd
verlies. Onthouden.

In het licht van dit eerste zinnetje is het tweede
echter een diepe afgrond. Want het bewijst in welke
sfeer hier gedacht, en opgevoed wordt. Natuurlijk be-
doelt Docent v. d. S., dat er wel eens menschen konden
wegloopen naar een anderen genadevinkel („kerk“).

Maar heel die wijkelijstheorie is van God vervloekt.

Van eenvoudige menschen kunnen we zulke gedach-
tenkronkels best verdragen; we willen er ook mee
rekenen.

Maar dat zulke dingen gezegd worden door menschen,
die „leiding“ willen geven, en op wier penproducten
men tegenwoordig onthaald wordt, als men de Chr. pers
wil steunen, dat teekent wel de situatie, die ik nog
pas onder woorden bracht in aansluiting aan Prof.
Grosheide's tweede artikel over kerk en politiek.

En dat werkt ontbinding; een ontbinding, die te meer
kansen krijgt, naarmate men zulke ontbinders om der
wille van de samenbinding met een valschen schijn van
autoriteit bekleedt, o ironie.

Wie in bovenstaande citaten niet de drogredenen door-
ziet, heeft het nog niet ver gebracht.

De aangeboden liederen.

Ds S. Datema schrijft in „Soester Kb.“:

Maar, zeg eens, mijn waarde, vindt gij nu waarlijk
Paschen, De Opstanding en Pinksteren
van Da Costa zoo verheffend?

Mij dunkt, de beroemde zanger heeft wel wat schoo-
ners met zijn lier ons gegeven.

De prachtverzen h.v. over de wederkomst des Hee-
ren.

„Op 's Hemels wolken zal Hij komen.“

Als het nu zoo iets was?

Is dat ook niet het oordeel van „De Reformatie“?

Ik weet de meening der redactie als geheel niet. Voor
mezelf antwoord ik: ik ben het met Ds D. eens, dat er
(steeds) nog mooiere verzen te vinden (zullen) zijn.
Maar ik geloof, dat we daarmee thans dezen concreet
aangeboden bundel niet moeten in den weg staan, want
dan krijgen we in plaats van de nog mooiere heelemaal
niets. Eerst dit, dunkt mij; en dan kunnen we later, als
we eenmaal over de brug zijn, verder zien.

Godsbewijs?

In „Zeeuwisch Kb.“ schrijft Ds P. v. Dijk over een
artikel van Dr Hutter in „Predikant en Dokter“. Daarin
wordt gehandeld over zielszieken, die den ondergang
der wereld „beleven“:

Dr Hutter vindt dit constante verschijnsel bij deze
het menigvuldigst voorkomende zielsziekte (de schizo-
phrenia) zoo merkwaardig, dat hij van een nieuw
Godsbewijs wil spreken. „Immers wanneer de gods-
dienstzijn bij alle volkeren een bewijs mag genoemd
worden voor het bestaan van God, dan is het feit, dat

de omwoeling van den geest door het meest veelvuldig
ziekteproces van de ziel, religie te voorschijn brengt,
niet minder een bewijs van dit bestaan.“

Hij noemt dit het Godsbewijs uit de patho-
logie.

Ds v. Dijk merkt hiertegen op:

Deze zielszieken toonen in hun oordeel-beleving op-
nieuw aan, dat diep in het hart bij den mensch de
gedachte aan God zetelt, en hoe sterk de indruk is,
dat Hij oordeelen zal naar hetgeen wij gedaan heb-
ben; aanwijzingen waarop vroeger zelfs het ontolo-
gische en het morele bewijs voor Gods bestaan werden
gebouwd.

Van een nieuw bewijs zouden we liever evenmin
bij deze verschijnselen willen gesproken zien, als zelfs
van een bewijs als zoodanig.

Nog eens: bewijzen kan men het bestaan Gods niet.
De redeneering van Ds v. Dijk lijkt ons juist.

„En vromelijk tegen de zonde...“

In „De Wachter“ schrijft Dr B. A. Knoppers (Vragen-
bus):

Ten slotte heeft onze broeder deze vraag: „Het
dankgebed na den doop heeft deze zinsnede:
„en vromelijk tegen de zonde, den duivel en zijn
gansche rijk strijden en overwinnen moge“. Mag dat
„vromelijk“ wel worden vervangen door „dapper“?

Antwoord. Voorzeker. „Vromelijk“ beteekende
in het Nederlandsch der 16e en 17e eeuw „dapper“. Deze
beteekenis is voor ons verloren gegaan. Onder
„vromelijk“ verstaan wij tegenwoordig iets gansch
anders.

Kwestie-Ubbink: de laster in „Woord en Geest“.

Ds W. H. Gispén schrijft in „Schev. Kb.“ in verband
met de jongste part. syn. (men leze ter zake Kerknieuws
in ons vorig nr):

Wat 'eerste betreft — hebben we de zelf-beheer-
sching van den voorzitter Dr Dijk, bewonderd tegen-
over de gezochte verdediging van Dr Ubbink, van zijn
weigering tot eene samenspraak met de commissie
van onderzoek en tot de van hem gevorgde verbetering
der lasterlijke publicatie in „Woord en Geest“.

Ik geloof, dat bij bijna allen, die toelustterden, geen
andere indruk is gewekt, dan dat de appellant niet is
een reformator maar een droeve figuur, die op som-
nige oogenblikken door zijn houding en antwoorden
het medelijden opwekte.

En over de zaak zelf:

En wat de hoofdzaak betreft, die in het geding is,
zijn opvatting van de Schrift-inspiratie wijkt, blij-
kens de schriftelijke antwoorden, door hem op een
tiental door de commissie gestelde vragen gegeven —
zoo ver af van de Gereformeerde belijdenis, dat
wij, gewone dominees, ouderlingen en leden der Geref.
kerk elkander met verbazing aanzagen toen we ook
hoorden, dat Dr Ubbink geene gravamina (bezwaren)
had tegen de Gereformeerde belijdenisschriften.

Als h.v. de brieven van de Apostelen in de Heilige
Schrift geacht worden als brieven op gewone wijze
tot stand gekomen, als brieven van geloovigen, die de
verlichting van den Heiligen Geest hebben, zal iedere
Gereformeerde belijder terstond de dwaling herkennen.
En dan toch geen bezwaar tegen de Gereformeerde
belijdenis!

Publiciteit.

Ds Gispén schrijft in hetzelfde orgaan over dezelfde
synode:

In een dagblad werd reeds den voorgenden avond het
gehele besluit inzake de tucht op het leven van een
niet eervol ontslagen predikant onder noemen van zijn
naam bekend gemaakt.

In dit geval lijkt me de publiciteit te groot en
voorzover we ons herinneren ook niet gebruikelijk te
zijn geweest.

Men zal na wat ik verleden week schreef, van mij
hierop geen critiek verwachten. Alleen acht ik de synode
zèlf aansprakelijk voor wat Ds Gispén hier afkeurt;
zij heeft in haar officieel verslag de publicatie gedaan,
nog wel zoo opzettelijk als 'maar kon (na een comité-
generaal).

Ds Berkhoff over een stelling.

Ds De Bondt schrijft in „Leidsche Kb.“ over Ds Berk-
hoff, die, ondanks het compromis met zijn kerk (geen
propaganda maken voor het chilliasme), daarmee rustig
doorgaat. Ds De Bondt merkt op:

In het laatste nummer komt nu een merkwaardige
opmerking voor aan het adres van Dr G. C. Berkouwer,
die pas aan de Vrije Universiteit is gepromoveerd.

In zijn dissertatie over de verhouding van geloof
en openbaring in de nieuwere Deutsche theologie,
heeft hij over ons standpunt niet gehandeld. Maar
wel vond hij het noodig, onder de stellingen ook
deze te poneeren: „Zacharia 10: 9 biedt geen grond
voor het alternatief van Ds A. M. Berkhoff (De
Christusgeëring, 1929, pag. 197): „of Zacharia's
woord blijkt van achteren, doordat het niet vervuld
is, „Goddelijke autoriteit te missen“, of het moet nog
vervuld worden“.

Het is ons niet bekend, of bij de promotie naar het
Schriftuurlijke bewijs voor deze stelling is gevraagd.
Maar wel vinden wij het reeds zóó een leemte, dat er
in dissertatie of stelling niet één grond voor deze
uitspraak wordt aangegeven.

Dit is zonderling.

Ds Berkhoff zal toch wel op de hoogte zijn van de
beteekenis van een stelling achter een dissertatie?

Een stelling wordt geponeerd. Daar is het een
stelling voor. Natuurlijk is daarover te praten. Want
het primaire karakter van een stelling is, dat zij
disputabel is.

De publieke verdediging van proefschrift en stel-
lingen is er voor, o.a. om het geponeerde in de
stellingen, bij aanval, te argumenteeren en te
verdedigen.

Het is dus ongemotiveerd om Dr Berkouwer te ver-
wijten, dat hij in zijn dissertatie hiervan niet
spreekt.

Daardoor wordt die heele opmerking zonderling.

Tot zoover Ds De Bondt. Inderdaad, het is zonder-
ling, dat de eene maal iemand verweten wordt, dat
hij een boek niet aanhaalde, vóór het verschenen was,
en de volgende maal een ander, dat hij niet argumen-
teerde, waar de argumentatie niet te wachten was.

K. S.

BOEKBESPREKING

Traktaatjes „Filippus“.

Uitgave J. B. v. d. Brink & Co., Zutphen.

Aan de Redactie werd wederom toegezonden een serie
traktaatjes van „Filippus“.

Met genoegen wil ik op de bekende uitgave weer even
de aandacht vestigen. Wat hier geboden wordt, is voor
onze Evangelisatie-commissies zonder nader onderzoek
bruikbaar. Goede en geschikte Evangelisatie-lectuur.

Natuurlijk — menschenwerk, en dus kan iemand over
dit of dat wel eens een opmerking maken. Niet alles
wat we doen slaagt evengood. Maar, en dat acht ik een
voornaam ding: deze traktaatjes brengen in de taal van
den hedendaagschen tijd het Evangelie van Jezus Christ-
us. Zóó, dat niemand eerst behoefte na te lezen, of het
wel in overeenstemming is met het Woord van God.

Er zijn ook uitgaven, waarbij men dat zeer nauwkeu-
rig moet doen. Waarbij geschift moet worden tusschen
het al en niet bruikbare. En dat is voor een commissie
verdrigtig en tijdroovend werk.

Voor uitdeeling schaffe men zich deze lectuur aan

C. B.

Kerstnummer van het Maandblad van de Gere-
formeerde Vereeniging voor Drank-
bestrijding, adres C. Buitendijk, Willemsparkweg
217, Amsterdam, met een drietal illustraties naar repro-
ducties, en artikelen: In den menschen een welbehagen,
Vrede op aarde. De predikant en de geheelonthouding.
Brieven aan een vriend te Schiedam, Kerstmis, Oud- en
Nieuwjaar, Haast, Juist wij, Vallende ziekte, Vroolijke
zenuwen, Onbeslistheid, Goud, Wierook, Myrrha, Een
woord tot de weifelaars, Alcohol en de jeugd, Een maas-
staf, Drankzucht en Ontucht, Waarom Drankbestrijder,
Wachtend op Vader (vers), Een klacht die een aankla-
ch is, Een woord tot de jeugd, Het Nazireërschap, Slot-
woord. De bijdragen zijn van de hand van de heeren Los,
Scheps, Berkhoff, Minderaa J., Kruyswijk, van Herksen,
Baas, Ds v. Dijk, Smelik, Hoogland, Toebes, Mole-
naar, Ponstein, Schop en de dames Mevr. Diepenhorst,
Mevr. Havelaar. Een Feuilleton is ontleend aan „Het
Blauwe Boek“ van J. P. Revers, Dordrecht. De oplage
van dit goed verzorgde Kerstnummer is 35.000 ex.

Kalenders 1933.

Aan de kalenders voor 1933, die ook dit jaar weer
in velerlei vorm worden aangeboden, heeft de Firma
La Rivière & Voorhoeve te Zwolle twee aan-
trekkelijke bijdragen toegevoegd, een week- en een dag-
blockkalender. De eerste is de „Elf Provinciën
Weekkalender“ (gewone editie f.1.75, luxe ed. f.2.50),
die op een bloc van 13 bij 22 c.M. (t'schild is 22 bij 32)
52 prachtfoto's brengt van schilderachtige plekjes, mo-
numentale gebouwen en karakteristieke figuren uit de
elf provinciën. De diepe en scherpe reproducties van
deze foto's, die kunst-opnamen zijn, maken dezen kalen-
der tot een fijne wandversiering, die iedere week een
ander, maar altijd een artistiek aspect heeft. De gouden
letters op het overigens sobere schild verhoogden den
heerschen indruk. De tweede, een kalender in gewoon
formaat met schild en opgeplakt bloc, is de Neer-
landia blockkalender (gewone editie f.2, luxe ed.
f.2.75). Het door kunstenaarshand vervaardigde schild
geeft in crayon-teekening de Sint-Nicolaaskerk met
Schreierstoren te Amsterdam. Het bloc bevat, in een
formaat van 9 bij 12 c.M., 365 foto-reproducties van stads-
gezigten, landschappen, belangrijke gebouwen, enz.
Ook deze reproducties zijn helder en elken dag weer
van een ander schoon. De bladen van beide kalenders
zijn overvloedig waard, dat ze bewaard blijven. Van
de datum-aanwijzingen ontdaan, wat zonder schade voor
de afbeelding gebeuren kan, vormen ze een mooie col-
lectie platen. Daarom heeft de Uitgeverij er goed aan
gedaan, een album bij de kalenders beschikbaar te stel-
len, dat, met de goud-letters „Neerlandia“ en „Elf Pro-
vinciën“ op den omslag, een blijvende verzameling van
heel mooie Nederlandsche beelden kan doen aanleggen.
De prijs van het album (van 26 bladen in formaat 25
bij 32 c.M.) is 1.25.

De Firma J. N. Voorhoeve te Den Haag gaf,
als ieder jaar, een weekkalender in klein formaat (11
bij 18 c.M.), die men naar believen kan neerzetten of
ophangen, met op het bloc achter elken datum een
tekst en plaats voor verjaardagsnotities. Op het ge-
kleurde schild zijn twee aren den afgebeeld, hoog in
de bergen en is de tekst gedrukt: Die den Heere ver-
wachten, zullen opvaren met vleugelen gelijk de aren-
den. Een goudrand geeft aan het geheel een sierlijk
aanzien.

De Geref. Vereeniging voor Drankbestrij-
ding bracht een kalender met artistiek schild in goud
en blauw, en een bloc van 12 maandbladen, die telkens
aan de onderzijde, in zwart op goud, een uitspraak
bevatten van een der voormannen uit de beweging. Het
formaat van dezen kalender is 20 bij 32 c.M.